

земи, са най-добрият отговор на противоположните твърдения. В следващите редове тук са формулирани и въпросите, на които ще се търси отговор: "Легитимно ли е движението, което там /в България - б.м. Пл. Б./ се появява? Каква е политическата, административната и социалната обстановка в България? Какво може да се направи, за да се предотврати всеобщият взрив на недоволство?"²⁵ Накрая се изразява и надеждата, че разказът за съдбата на един "злочастен народ" ще привлече вниманието на обществеността.

В началото на изложението Балабанов прави кратък исторически обзор на българската история. Напълно в духа на романтичната възрожденска историография българите през средновековието са представени като смели войни и завоеватели, а османското владичество е обрисувано като "тъмна нощ" и "ужасна кървава тирания". Авторът държи да подчертае, че за разлика от много свои съвременници той вижда причините за възраждането на своя народ не в руската пропаганда, а във въздействието на Френската революция и нейните принципи, които "измениха лицето на света". Всички революционни движения на Балканите, дори реформите на турските султани, са последствие от разпространението на тези идеи. За голямо съжаление на българите обаче тяхното правно положение не се е променило съществено. От текста личи, че полученото от българския възрожденец добро университетско образование и широка култура му позволяват да аргументира своите твърдения с доводи, взети както от просвещенската, така също и от романтичната историография.

Върху повече от една трета от общия обем на произведението Балабанов прави анализ на съществуващата османска политическа, административна и съдебна система в българските земи, спира се върху състоянието на образователното дело и условията, в които работи българската интелигенция. Авторът категорично подчертава, че българите са най-многобройното и трудолюбиво население на Балканския полуостров. "Неоспоримо е - заключава Балабанов, - че без България съществуването на Османската империя в Европа би станало проблематично."²⁶ И въпреки всичко именно българите са сред най-онеправданите в държавата. Високата порта, продължава по-нататък изложението, се е ангажирала пред международната общественост с много реформени актове и дипломатически документи, от които може да се състави "най-добрата монархическа конституция в Европа", но това са само "привидности" и обещания, останали "мъртва буква". Пълно равенство между всички поданици е провъзгласило най-тържествено турското правителство, но нито един българин не може да бъде открит в правителството или централната администрация. Дори в местните органи на властта те са използвани само за прикритие без реална тежест и участие в управлението. Българското население е оставено на произвола на "една алчна и безконтролна администрация". Не е по-различно положението и в областта на правосъдието. Турските кадии, въпреки обявените реформи, са пълни господари в съдилищата и се съобразяват единствено с предписанията на Корана. "Правосъдие, закон, справедливост - продължава той - са думи взети в обратен смисъл. Те съответстват на корупция, произвол, беззаконие и разбойничество. До такава степен деспотизмът, подпомогнат от невежеството и фанатизма,